

© Димова О. В.

6. Статут Партії Вільних Демократів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pvd.kiev.ua/part_static.php?id=7.

7. Чего и как мы хотим достичь? // Манифест Либеральной партии Украины «За социальный мир и экономическое возрождение» / [сост. И. Х. Баширов и др.]. — Донецк : ООО «Доминанта» : ПК «Полиграфист», 1996. — С. 4-6.

8. Декларація про створення Партії Вільних Демократів (ПВД) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pvd.kiev.ua/part_static.php?id=13.

9. Ліберальна партія України (ЛПУ) // Сучасні політичні партії України : довідник / В. М. Яблонський ; [ред. П. Гвоздецький]. — К. : Лексикон, 1996. — С. 86-102.

10. Ліберально-Демократична партія України (ЛДПУ) // Сучасні політичні партії України : Довідник / В. М. Яблонський ; [ред. П. Гвоздецький]. — К. : Лексикон, 1996. — С. 75-77.

Димова О. В. — кандидат політичних наук, доцент кафедри соціальних наук Одеської державної академії холоду.

УДК 323.39:329.12

РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА ЕЛІТИ В ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОГО РУХУ ДО ЛІБЕРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КРАЇНИ

Стаття присвячена розгляду взаємозв'язку між економікою, політикою, ідеологією та ментальними настановами українського суспільства, котрі заважають завершенню трансформаційних процесів, пов'язаних зі встановленням ліберально-демократичної держави.

Ключові слова: трансформація, інституції, політична еліта, ренто-орієнтована економіка.

Статья посвящена рассмотрению взаимосвязи между экономикой, политикой, идеологией и ментальными установками украинского общества, которые не обеспечивают завершения трансформационных процессов для перехода к либерально-демократическому государству.

Ключевые слова: трансформация, институции, политическая элита, ренто-ориентированная экономика.

The article considers interrelations between the economy, politics, ideology and mentality of Ukrainian society. These interrelations don't provide the completion of the transformational processes of the transition to the liberal democratic state.

Keywords: transformation, institutions, political elite, rent-oriented economy.

Сучасна ситуація в українському суспільстві має характеристики з позначкою здебільшого «мінус», а ніж «плюс». Це стосується як політико-економічного, так й загальносуспільного простору, адже хвиля новостійного потоку щодня відтворює негативний імідж України як на міжнародному рівні, так й всередині країни. Безумовно, що така ситуація має під собою об'єктивні підстави, але рух до благої та квітучого суспільства безпосередньо пов'язаний з зовсім іншим уявленням: внутрішньою впевненістю в тому, що ми, як сучасна спільнота, цілком спроможні подолати недоліки трансформаційної стадії існування та побудувати гармонійні умови задля розвитку особистості.

Таким чином, ми приходимо до того, що трансформація у розвинуте суспільство пов'язана з суб'єктивною впевненістю нас самих у тому, що ми зможемо це зробити, а наша впевненість – з набуттям достатнього потоку позитивної інформації про наше суспільство. Справа за «малим» – мати ці приємні для нас факти та події.

Зовсім нещодавно, як тільки попрощалися з плановою економікою та тотальним контролем з боку держави та стрибнули у обійми ринку, була впевненість що цей шлях сам виведе куди потрібно. Але у той самий час західноєвропейська та північноамериканська думка почала вже розмірковувати над тим, які функції саме держава повинна виконувати в умовах вільної конкуренції відносно прозорих правилах гри на економічному полі. До яких висновків прийшли західні економісти, чому вони перетворилися на фахівців не тільки точних наук, а й соціологічних, культурологічних, політичних, та

як ці нові знання можуть допомогти на шляху трансформації українського суспільства – все це будемо обговорювати нижче. Але доречно зробити наголос на тому, що значна кількість міфів про можливості ліберальної економіки була розвінчана за двадцять років незалежності і, перш за все, це стосується міфу про самодостатність ринку та його можливостей саморегулювання без співробітництва з боку держави та політичних інститутів.

Перш за все представники новітнього напрямку в історії економіки – кліометрії – виявляють неспроможність багатьох країн, які стали на шлях формування ринку, з'їхати зі старої «траєкторії» та увійти до кола потужних країн світу. Оскільки ринкові стосунки та прозора конкуренція припускають залишати на ринку найкращі товари та послуги, то виникає необхідність цим дослідникам звертатися до інших сфер суспільного життя, що спроможні деформувати ефективність у економіці. Таким чином, науковці приходять до зовсім інших галузей дослідження суспільства – політиці, культурних традицій, етно-національних звичок, ступеня довіри громадян один одному та впевненості у майбутньому тощо. Д. Норт визначає всі ці явища як «інститути». «Інститути – це «правила гри» у суспільстві, або, якщо більш формально – обмежуючі рамки, що створені людиною, які організують взаємовідносини між людьми. Тобто, вони задають структуру спонукальних мотивів людської взаємодії – чи у політиці, чи в соціальній сфері, чи в економіці. Інституційні зміни визначають те, як суспільства розвиваються за часом, і, таким чином, виступають ключем до розуміння історичних змін». [1, с. 17]

Перший висновок економістів – неонституціоналістів, який нам потрібен – існує багато додаткових явищ, що впливають на процеси модернізації життя суспільства. Ці «правила гри» (тобто «інститути» за Нортоном) впливають на економіку через наявність таких витрат як транзакційні та трансформаційні (виробничі). Транзакційні витрати – це існування «неефективних прав власності», формальні та неформальні обмеження як з боку держави, так й з боку «звичного права», тобто тих стереотипів поведінки та реагування, які увійшли у плоть та кров цього суспільства. [1, с. 18] Якщо звернутися до сучасної економічної теорії, то транзакційні витрати виникають «коли товар чи послуга перетинає межу суміжних технологічних процесів і опосередковується управлінськими структурами. Транзакційні витрати в О. Уільямсона – це сукупність попередніх (ex ante) витрат, пов'язаних з підготовкою проекту угоди, веденням переговорів і забезпеченням гарантій та фактичних, дійсних витрат (ex post), викликаних неефективним пристосуванням і коригуванням угоди, тобто ситуацією, коли реалізація контракту ускладнюється через його помилки і прорахунки або непередбачені зовнішні фактори. Чіткої межі між адміністративно-командним (характерним для великої фірми), ринковим і змішаним механізмами координації і контролю, на думку Уільямсона, не існує, а вибір на користь одного з них залежить від порівняння ефективності здійснення транзакцій («переходу»), які набувають форми внутрішньо- і міжфірмових угод (контрактів) [2, с. 28].

Д. Норт вважає особливо важливим в історії Європи другу економічну революцію, яка наприкінці ХІХ ст. завершила процес визначення права власності, у тому числі й інтелектуальної, з'єднала наукове винахідництво з грошовими інвестиціями. «Але поряд з цим друга економічна революція викликала стрибок в транзакційних витратах. Вона призвела до панування великого виробництва, впровадження безперервних технологій, різкого поглиблення спеціалізації та розподілу праці. А це у свою чергу супроводжувалося такими чотирма процесами: 1) зростанням витрат вимірювання у зв'язку зі збільшенням ланцюга ринкових обмінів подрібненням виробничого процесу на все менші проміжні стадії; 2) збільшенням витрат від «відлунювання», оскільки виробнича діяльність стала все більше зосереджуватись в великих командах; 3) ускладненням і подовженням термінів контрактів, що укладалися, а це підвищувало ризик опортуністичної поведінки у вигляді «шантажу»; 4) загостренням проблеми зовнішніх ефектів у результаті виникнення нових технологій». [Цит. 3] Саме у цей час зростає роль держави як механізму, який знімає високі транзакційні витрати за допомогою «встановлення і підтримування стандартів якості, участі в ролі третейської сторони при вирішенні суперечок з приводу контрактів» [Цит. 3], забезпечення гарантій стабільності формальних «правил гри» тощо. Таким чином, формальні та неформальні інституційні обмеження викреслюють ту конкретну модель, за якою діють індивідуальні та групові суб'єкти (громадяни та організації). Тобто перші відповідальні за формальні інституції (Конституцію, закони, постанови і т.ін.) – це політики-реформатори на всіх рівнях законодавчого процесу.

Адже в сучасному українському економічному просторі спостерігається зовсім непродуктивна діяльність, яка відтворює неефективну економіку для значної більшості. Чому прозора конкуренція у економіці та політиці не може опанувати у суспільстві? Д. Норт виводить декілька факторів, що впливають на довгострокове існування у державі поганих правил гри та непродуктивну економіку. У суспільстві діють наступні три фактори: «1) подвійна роль держави; 2) вплив груп зі спеціальними

інтересами; 3) залежність еволюції інституцій від раніше обраної траєкторії. Так, держава може сприяти економічному зростанню, здійснюючи в обмін на податки найважливіше суспільне благо – правопорядок, але може вести себе і як хижак, намагаючись максимізувати монопольну ренту – різницю між доходами і витратами казни. Досягненню цих цілей найчастіше відповідають абсолютно різні набори інституцій. Держава може бути зацікавлена у підтриманні неефективних інституцій, якщо це збільшує монопольну ренту. Фактично, як показує Д. Норт, саме так і було впродовж більшої частини історії людства. Поряд із цим, політичним ринкам, за переконанням Д. Норта, органічно притаманна тенденція виробляти неефективні права власності, що ведуть до стагнації і занепаду. Якщо навіть якісь правила гри підривають добробут суспільства, але при цьому призводять до перерозподілу багатства на користь тієї чи іншої могутньої групи, вони незважаючи ні на що будуть встановлюватися і зберігатися. Тому інституційні зміни неминуче зустрічають дуже сильний опір навіть тоді, коли вони збільшують добробут суспільства. Всі ці три фактори разом стабілізують усталену інституціональну систему незалежно від її ефективності». [Цит. 3]

Що стосується другого фактору – впливу груп зі своїми власними інтересами – це явище з цікавого боку розглянуто такими українськими дослідниками як Л. Т. Верховодової, В. Дубровським та ін. та визначено специфічним вітчизняним утворенням – БАГАми (бізнесово-адміністративними групами) [См. 4; 5].

Але у цієї статті мені б хотілося розглянуто взаємозалежність та взаємовплив держави та третього фактору за Д. Нортом – залежності еволюції інституцій від раніше обраної траєкторії. Цей дослідник джерелами інституційних змін вважає два фактора – модифікацію у структурі відносних цін та ідеологію, яка безпосередньо пов'язана з тою траєкторією буття, що обрана тим чи іншим суспільством. Україна має певну траєкторію попереднього буття, що дуже об'ємно та яскраво характеризує наш менталітет як такий, що не сформував самостійного та впевненого уявлення про себе, як такий, що постійно схиляється до близьких чи далеких сусідів, котрі краще за нас знають як нам треба жити далі. Хоча був тривалий період державницького існування Київської Русі, не менш довго після цього українці зазнали співіснування з іншими етносами, увіходячи до складу більш могутніх сусідських імперій (це й Литовсько-Польське князівство, й життя у складі Речі Посполитої, й Російська імперія, й Австро-Угорщина). «Отже, упродовж століть чужі еліти нав'язували Україні, її регіонам різні принципи і засади організації життя, культуру і традиції. Тому у фазу незалежності ми увійшли з різними цілями й поглядами, національним і соціальним складом, рівнем національної свідомості, національно-історичної ідентичності, які сформувалися на підставі регіональних, культурних, ідеологічних, релігійних та мовних ліній поділу.» [6] Такий попит придбала велика численність інших етносів, та й сам попит, що спостерігався нами, а потім й становився «своїм», надає переваги при необхідності реагувати на нові «виклики» з боку Реальності, але є наша національна особливість. Ведучі фахівці з української етнопсихології стверджують, що основними рисами в нас є жіноча мінорність та схильність недооцінювати свої здібності та досягнення за допомогою малювання свого образу як слабкого, за допомогою постійних скарг на своє невдале життя. Звідси – неспроможність самостійно викреслювати шляхи трансформаційного переходу до прозоро-ринкових відносин, а, навпаки, постійне звертання до Великих та Малих Сусідів та Братів взяти нас за руку та й куди-небудь привести (нехай це буде європейська співдружність чи єдиний рух в обіймах Великого Брату за дешеві енергоресурси). Тобто, річ йде про те, що трансформаційні процеси в Україні залежать від такої раніше обраної траєкторії існування, котра включає до себе протилежні ментальні уяви українців з різних регіонів щодо політики, економіки, релігії, і це, безумовно можна трактувати як таку спадщину, котра «містить потенційну загрозу процесам державотворення, значний потенціал соціальних конфліктів та напруженості, істотно перешкоджає консолідації українського суспільства» [6]

Але увесь цей попередній попит можна взяти за джерело, сповненого численними моделями поведінки пересічного громадянина, яке стане базою задля корисного існування в умовах сучасного життя, що постійне ускладнює свої суспільно-економічні інституції (правила гри на суспільному полі). Що для цього потрібно зробити? Для стрибка до якісно нової траєкторії буття потрібно сформувати чітко діючу вертикаль, що буде виконувати роль організаційного стрижня задля можливості зв'язування різних за ментальними уявленнями українців у єдиний простір корисного для них суспільного життя. Чи можемо ми віднести цю вертикаль до формування жорсткої політичної влади? Відповідь очевидна – це день вчорашній та безперспективний. Нажаль, й сьогодні присутні елементи цієї старої вертикалі совкового типу у політиці, але до цього ми повернемося нижче. Зараз мені хотілось б визначити цей необхідний нам стрижень як таке розширене трактування інституцій, що визначається сучасними

класиками інституційної економіки. Безумовно, ці інституції повинні мати чітке та врегульоване у внутрішньому середовищі українця поняття прав власності, звичку грати за прозорими умовами реальної конкуренції, сприймати захист своїх прав як такий, що сам собою розуміється.

Ми прийшли до того, що формування певного (та обов'язково домінуючого) прошарку населення повинно формуватися в умовах визначеної державної політики, що буде спотворювати позитивному самоїміджу та конструктивному баченню українців на міжнародній арені. А державну політику, у свою чергу, повинна викристалізувати інтелектуальна та політична еліта, задача якої бути носієм національної самовизначеності та енергії життєлюбства. І це джерело другого місця напруги. Українські дослідники М. Козловець та М. Рябчук у своїх аналітичних обзорах [6; 7] доводять постійну неспроможність вітчизняної еліти на протязі всієї історії зберегти національну державу, навіть тоді, коли самостійність сама прийшла до порогу нашого дому у 1991р. «Не заперечуючи певних «патріотичних» інтенцій в певних представників комуністичної номенклатури, все ж наважимося стверджувати, що її «самостійництво» мало в принципі не етнічний, тобто не національний, і тому не державницький характер, а передусім – кланово-корпоративний. Будь-яка олігархія «самостійницька» тією мірою, якою усамостійненна від «керівника-суверена розширює її доступ до влади та власності й водночас не наражає на надмірний ризик її попереднє привілейоване становище» [7, с. 38].

З іншого боку й вітчизняні інституційні економісти, й політологи, приходять до тих самих висновків: не здійснилася зміна номенклатурно-радянської еліти на національно-демократичну. Навіть ті паростки, що з'явилися на початку 90-х рр. у вигляді інтелектуальної контр-еліти з національним забарвленням, були фізично знищені та дискредитовані як неофашистські та ворожі до інших націй.

Теза російського політолога С. Кургіняна [8] – пануюча сучасна еліта у Росії – це саме ті люди, що виконували у 80 роки ХХ ст. подвійну роль: з одного боку були середнім ланцюгом комсомольсько-комуністичного менеджменту, з іншого – виконували функцію підривного підрозділу, який дискредитував всі радянські цінності та історичну спадкоємність Ради. Такий прошарок менеджерів-зрадників не міг побудувати конструктивну модель існування в ліберально-демократичних умовах саме тому, що не мав крім свого негативного ставлення до колективістської ідеології більш нічого, ніякої моделі якісно іншого співіснування. Нажаль саме вони стали спадкоємцями радянської влади та почали первинне накоплення капіталу без моральних обмежень.

Ця теза цілком відповідна багатьом колишнім радянським республікам, особливо Україні. Неможна говорити про сформований клас кермачів, що досягли свого статусу завдяки прозорій боротьбі на політичних змаганнях. Як це не прикро, але ми маємо в сучасному політичному просторі так званих осілих бандитів (stationary bandit за словами класика сучасної політекономії М. Олсона), котрі вивчили уроки опанування та розширення своєї території за рахунок інших, але не засвоїли правила гри, що дають можливість жити більшості цього суспільства. [Цит 9] Вітчизняний stationary bandit зробив наступні вкрай неконструктивні кроки: по-перше, він дуже довго випліскував своє невдоволення радянським буттям в суспільство, по-друге, зруйнував моделі гарантованого майбутнього не запропонувавши замість цього нічого конструктивно-позитивного. Це, у свою чергу, призвело до спроби повернутися до історичного минулого з національними особливостями, що тою ж миттю призвело до розмаїття ментальних стереотипів, дуже схожих на хаос (про що ми говорили вище), а також виплеск високого рівня агресивності, який не може себе відструктурувати, бо немає тих самих конструктивних інституцій, навколо яких можна було б це зробити.

Останні роки більшість політологів приходять до висновку про невідповідність українських кермачів поняттю «еліта», що більш властиве їм термін «квазі-еліта». «Розбудова державності, на жаль, звелась у нас не до розв'язання нагальних соціально-економічних, культурно-просвітницьких проблем. Її основним змістом стало непомірне, непосильне для народу зростання непродуктивних державних витрат, розбухання бюрократичного державного апарату, який до того ж звільнив сам себе від будь-якої відповідальності за стан справ у суспільстві, самоусунувся від здійснення регулятивних функцій, масово скорумпувався, перекваліфікувався з управлінців, які повинні забезпечити розв'язання складних соціально-економічних проблем, на туристів-бюджетників, що роз'їжджають по всьому світу за кошти платників податків, вивчають «передовий досвід» (практично вхолосту), укладають договори намірів про співробітництво тощо.

Формальне посилення на важливість глобальних завдань «розбудови державності», кількісне розширення присутності України в міжнародному співтоваристві (в етатистському розумінні) та демократичних перетворень в охлократичному сенсі, коли номенклатурно-олігархічний режим намагається ототожнити себе з «національною державою» (схоже як комуністична номенклатура ототожнювала себе з державою «робітничо-селянською»), лише дискредитує ідею розбудови

незалежної демократичної держави» [6].

Поступово формування якісного прошарку суспільства, що стає виробником нової потужної ідеологеми, трансформаційний шлях до якої супроводжується зберіганням всього масиву об'єднуючої націю Давнини, – все це можна віднести до кабінетної фантазії, якби не приклади в історії Європи, Північної Америки чи Азії. Мансур Олсон стверджує, що у stationary bandit є хоча б одна позитивна риса – він зацікавлений у правопорядку на тій території, котру вирішив вже не залишати, та потрошки витрачати на інші суспільні блага для населення. [Цит. по 9] «Він навіть зацікавлений у економічному зростанні... Але з довгострокової точки зору, потенціал індустріального росту в Україні практично вичерпано... А постіндустріальний, інноваційний зріст в умовах «обмеженого доступу» (курсів – мій) досягнути не-мож-ли-во ! Навіть колись взірцева Корея повинна була із-за цього пройти скрізь хворобливу трансформацію... Та й правити народом, що впізнав Майдан – дуже складна задача» [9]

Що мається на увазі В. Дубровським, коли він говорить про умови «обмеженого доступу», що склалися в Україні. Здається зараз доречно буде з'єднати ту ідеологію, яка панує у вітчизняному просторі (а точніше колаж з рваних шматочків з історичної давнини та міфів про європейський рай), з тими правилами гри (інституціями), які перешкоджають довести трансформаційні процеси до логічного завершення. «Обмежений доступ» заснований на ренто-орієнтованій економіці, де клієнти зайняті активним пошуком джерел доходу від економічного пирога, а за це сплачують певну частину політичному арбітру (тобто авторитарному лідеру, який й роздає ці шматки економічного пирога). «Обмежений доступ» не припускає конкурентної боротьби між суб'єктами економіки, де перемагає сильніший та найкращий. Тут не розвиваються прибуткові галузі та виробничі потужності, тому що це непотрібно – достатньо домовитися з політичним арбітром про сегмент суспільного пирога, який достатньо корисний для клієнта, але не спроможний нести всьому суспільству користь з приводу того, що в цих умовах не воно виступає замовником якості товарів та послуг, а політичний арбітр. Це ситуація неприбуткового існування, коли виграє невелика меншість за рахунок значної більшості населення. Саме у такому типі економіки розквітає корупція як форма державного рекету, вибіркова дія закону, слабкі права власності, перерозподільниче мислення, що неспроможне формувати потужні виробничі сегменти економіки [10]. На відміну від цих умов економіка з «відкритим доступом» заснована на прозорій конкуренції як в економіці, так й у політиці. Здавалося б, що ми маємо всі підстави говорити про нас як суспільство з «відкритим доступом»: маємо законодавчий орган, куди можна потрапити тільки завдяки перемозі на вибіркових перегонах, маємо судову систему, що діє за законом, маємо ринок, який кожного дня доводить дрібному та середньому бізнесу, що тільки ти сам можеш себе витягнути зі скрути як Барон Мюнхгаузен і ніяк не можеш розраховувати на державний протекціонізм. Тобто формальні інституції діють. Але дуже важливо зрозуміти, що «одні й тіж інституції будуть працювати по-іншому при суспільному устрою з «обмеженим доступом», ніж при устрою з «відкритим доступом. Оскільки інститути складаються із правил, поведінкових стереотипів та переконань, що панують у суспільстві, однакові правила, що нами спостерігаються, можуть мати дуже різні наслідки якщо поведінка та переконання, що пов'язані з ними, відрізняються. Той факт, що однакові інституції можуть по-різному працювати при суспільних устроях з обмеженим та відкритим доступом, дозволяє принципово глибше зрозуміти процес трансформації» [10].

Таким чином, аналізувати українську дійсність та виписувати рецепти задля виходу з цієї кризової ситуації можна тільки за допомогою синкретичного підходу й бачення з декількох кутів зору одночасно. Тому сучасні економісти починають вивчати історію держави, політологи повинні уявити закони ринку, що повинні діяти у суспільстві, а культурологи та етнопсихологи стають найефективнішими докторами по виписуванню сучасних рецептів для видужування ринкових відносин в Україні.

Можливість «стрибнути у іншу траєкторію» існування країни – це, насамперед, відродження поваги до інтелектуальної еліти у вітчизняних уявленнях політичних кермачів та відродження потужності організацій, що займаються формуванням цих кадрів. Це пошук унікальних галузей в економіці, що дадуть можливість виходу на міжнародну арену зі своїм товаром, це державна підтримка технічної інтелектуальної еліти та прислухання до порад гуманітаріїв, котрі повинні виходити на синкретичне бачення нашого очікуваного майбутнього. Це співпраця, що націлена на формування солідарного простору, де діють однакові для всіх прозорі правила та закони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Норт Дуглас. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики /

© **Закревський В. Е.**

Д. Норт ; Пер. с англ. А. Н. Нестеренко ; [предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера]. — М. : Фонд экономической книги "Начала", 1997. — 180 с.

2. Уильямсон О. И. Экономические институты капитализма: фирмы, рынки, "отношенческая" контракция / О. Уильямсон ; пер. с англ. — СПб. : Лениздат, 1996. — 702 с.

3. Шкворець Ю. Ф. Роль інституційних чинників в інноваційному розвитку економіки. Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України [Електронний ресурс] / Ю. Шкворець — Режим доступу: http://www.iee.org.ua/files/conf/conf_article6.pdf

4. Верховодова Л. Т. Проблеми розвитку фінансово-промислових груп України. Україна: Формування основи для стабільного зростання. [Електронний ресурс] / Л. Верховодова // Меморандум про економічний розвиток. — 2004 — Том 2 (неофіційний переклад). Світовий Банк // Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/INTUKRAINE/559521-1105315092779/20314071/1-103.pdf>

5. Димова О. В. Фактори подолання кризової ситуації в Україні в умовах трансформації суспільного устрою / О. Димова // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. — 2011. — №9 (134). — 192 с. — С. 55-66

6. Козловець М. Національна еліта як фактор державотворення: уроки минулого й реалії сьогодення [Електронний ресурс] / М. Козловець // Персонал. — 2007. — №10 // Режим доступу: <http://www.personal.in.ua/article.php?id=592>

7. Рябчук М. Демократія та «партія влади» в Україні / М. Рябчук // Політична думка. — 1994. — №3. — С. 38-45.

8. Кургинян С. Суть времени [Електронний ресурс] / С. Кургинян // Режим доступу: http://www.youtube.com/watch?v=eG2Cg3k_4n

9. Дубровський В. Олігархи допоможуть подолати кризу, виникненню якої самі посприяли? [Електронний ресурс] / В. Дубровский // Режим доступу: <http://www.case-ukraine.com.ua/u/publications/59470fd063ec0270f9d4e920f450e9e4.pdf>

10. Дубровский В. Политико-экономические аспекты конкурентоспособности Украины [Електронний ресурс] / В. Дубровский // Режим доступу: <http://www.case-ukraine.com.ua/u/publications/92e5134d37c1ca080b5622a539122d55.ppt>

Закревський В. Е. — кандидат філософських наук, заступник директора з наукової роботи, старший науковий співробітник Південного наукового центру Національної академії педагогічних наук України..

УДК: 130

СВІТОВІ ЦІННОСТІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР І СОЦІАЛІЗАЦІЯ

У статті здійснений аналіз різних досліджень світових цінностей. Зіставлено відношення світової спільноти до світової культурної спадщини і світових цінностей. Представлені описові характеристики відмінностей між ціннісними системами Сходу і Заходу. Виявлені умови оптимальної соціалізації результатів дослідження світових цінностей. Визначено завдання, яке постане перед соціогуманітарним співтовариством, якщо смислові конструкти світових цінностей будуть переведені в соціально-практичну площину.

Ключові слова: національні ціннісні системи, політичні цінності, світова ціннісна система, світова культурна спадщина.

В статье осуществлен анализ различных исследований мировых ценностей. Сопоставлено отношение мирового сообщества к мировому культурному наследию и мировым ценностям. Представлены описательные характеристики различий между ценностными системами Востока и Запада. Выявлены условия оптимальной социализации результатов исследования мировых ценностей. Определена задача, которая встанет перед социогуманитарным сообществом, если смысловые конструкты мировых ценностей будут переведены в социально-практическую плоскость.

Ключевые слова: национальные ценностные системы, политические ценности, мировая ценностная система, всемирное культурное наследие.